

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 518/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Marcel Mašan, s.r.o., Dostojevského 12, Poprad, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/12/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/12/2021. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v napadnutom trestnom konaní je sťažovateľ v postavení poškodeného. Dňa 4. marca 2021 bola v predmetnej veci podaná na [REDAKOVANÉ] obžaloba. Dňa 5. mája 2023 bola vec náhodným výberom pridelená samosudkyňi po tom, čo u pôvodného zákonného sudcu došlo k zániku funkcie sudcu z dôvodu odchodu do dôchodku.

3. Dňa 12. februára 2024 sťažovateľ ústne do zápisnice predniesol návrh na zaistenie nároku poškodeného podľa § 50 ods. 1 Trestného poriadku a následne 4. marca 2024 tento návrh zaslal okresnému súdu aj v písomnej forme, kde konkretizoval právnické osoby, v ktorých je obžalovaný vlastníkom obchodných podielov. Sťažovateľ zistil, že obžalovaný po podaní návrhu na zaistenie nároku poškodeného previedol podiel vo svojej najziskovejšej spoločnosti, čo vyplýva zo zápisov v obchodnom registri. Na túto skutočnosť upozornil sťažovateľ aj na hlavnom pojednávaní

27. marca 2024, pričom okresný súd odmietol zaprotokolovať vyjadrenie sťažovateľa do zápisnice a vypoľ aj zvukové nahrávanie.

4. Počas celého trestného konania obžalovaný koná obštrukčne, najmä prostredníctvom nedostavovania sa na hlavné pojednávania, pričom sa nedostavuje ani jeho obhajca. Z tohto dôvodu okresný súd obžalovanému pridelil náhradného obhajcu.

5. Dňa 27. marca 2024 sa uskutočnilo hlavné pojednávanie, iba druhé, na ktoré sa obžalovaný za tri roky dostavil osobne. Bol prítomný prokurátor, právny zástupca poškodeného, všetci štyria riadne predvolaní svedkovia, obžalovaný a náhradný obhajca obžalovaného. Napriek tomu okresný súd hlavné pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu, že obžalovaný v deň pojednávania vypovedal plnú moc svojmu zvolenému obhajcovi s tým, že si zvolí nového obhajcu. Sťažovateľ považuje tento postup za účelový aj vzhľadom na to, že obžalovaný vypovedal plnú moc presne v deň hlavného pojednávania, obžalovaný poskytuje právne služby prostredníctvom obhajcu, ktorému vypovedal plnú moc, a aj vzhľadom na už skoršie obštrukčné správanie obžalovaného. Sťažovateľ sa domnieva, že boli splnené zákonné podmienky na vykonanie hlavného pojednávania, napr. aj z dôvodu, že bol prítomný náhradný obhajca obžalovaného z dôvodu dlhodobého vyhýbania sa trestnému konaniu obžalovaným. Okresný súd sa odvolal na právnu úpravu Trestného poriadku účinnú od 15. marca 2024, ktorá sa však nemá aplikovať v konaniach začatých pred 15. marcom 2024.

6. Sťažovateľ podal 6. mája 2024 sťažnosť predsedovi súdu na priet'ahy v konaní. Predseda okresného súdu v prípise zo 6. júna 2024 konštatoval, že nedošlo k porušeniu práva na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov, pričom sa riadne nevysporiadal s otázkou priet'ahov v konaní a priet'ahov týkajúcich sa zabezpečovacieho inštitútu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní koná neefektívne a nesústredene, dostatočne nereaguje na obštrukčné konanie obžalovaného, čím v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

8. Sťažovateľ v doterajšom priebehu napadnutého konania poskytoval okresnému súdu potrebnú súčinnosť, obratom reagoval na každú požiadavku okresného súdu, preto mu nemožno pripísať na ťarchu to, že napadnuté konanie dosiaľ nebolo skončené.

9. Okresný súd na druhej strane svojím postupom spôsobil zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní, osobitne keď nevyužíval inštitúty, ktorými sa má zabezpečiť plynulosť a rýchlosť konania. Súd má k dispozícii inštitúty, aby prítomnosť obžalovaného zabezpečil na hlavnom pojednávaní, a tak zabezpečil riadne prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov, napríklad predvedenie obžalovaného. Okresný súd doteraz využil iba inštitút náhradného obhajcu, pričom svojím postupom na hlavnom pojednávaní 27. marca 2024 zmaril aj účel tohto inštitútu. Okresný súd zmaril výkon jedného z dvoch hlavných pojednávanií, na ktoré sa obžalovaný dostavil, a to napriek tomu, že boli naplnené podmienky na riadne vykonanie hlavného pojednávania.

10. Obdobne je relevantné, že okresný súd do dnešného dňa nerozhodol o zabezpečovacom inštitúte a takýmto nekonaním dochádza k podstatnému sťaženiu až zmareniu možnosti náhrady škody spôsobenej sťažovateľovi ako poškodenému.

11. Do dnešného dňa nebolo sťažovateľovi a jeho právnomu zástupcovi doručené oznámenie o termíne hlavného pojednávania.

12. Uvedené okolnosti odôvodňujú aj priznanie finančného zadostučinenia, a to aj vzhľadom na to, že sťažovateľ si uplatňuje škodu v sume 77 600 eur. Nerozhodnutím o zabezpečení majetku obžalovaného na účely zabezpečenia nároku na náhradu škody poškodeného došlo minimálne k sťaženiu, ak nie k úplnému zmareniu možnosti náhrady škody sťažovateľovi. Toto tvrdenie podporuje aj následné konanie obžalovaného – predaj obchodného podielu v najziskovejšej spoločnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04)].

14. Vychádzajúc z princípu subsidiarity, ústavný súd tiež zdôrazňuje, že ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú má právomoc ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

15. Trestný poriadok v § 55 ods. 3 zakotvuje inštitút sťažnosti pre nečinnosť, ktorou sa ktorákoľvek zo strán trestného konania môže domáhať, aby nadriadený súd určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu, a to v situácii, ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prietahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo

k priet'ahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia. Uvedenú s'ťažnosť na priet'ahy je potrebné podľa judikatúry ústavného súdu považovať za účinný prostriedok nápravy, prostredníctvom ktorého sa s'ťažovateľ mohol účinne domáhať ochrany svojich práv, ktorých porušenie namietal, pred nadriadeným súdom (porovnaj napr. I. ÚS 337/06, I. ÚS 168/2015).

16. Z ústavnej s'ťažnosti a tiež zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že s'ťažovateľ podal predsedovi okresného súdu s'ťažnosť na priet'ahy v konaní. Predseda okresného súdu túto s'ťažnosť vyhodnotil ako nedôvodnú. V uvedenom prípade ide o inštitút s'ťažnosti podľa § 62 a nasl. zákona 757/2004 Z. z. súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Ústavný súd vo svojej ostatnej judikatúre nepodmieňuje prípustnosť ústavnej s'ťažnosti využitím uvedeného inštitútu, a to aj pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá tento inštitút nepovažuje za účinný prostriedok nápravy, a to aj vzhľadom na to, ako je uvedený inštitút koncipovaný, kde nápravu má zjednať predseda namietaného súdu.

17. Uvedený prístup nemožno automaticky aplikovať aj v prípade s'ťažnosti pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Je zjavné, že uvedený právny inštitút má inú povahu a koncepciu ako s'ťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi súdu podľa zákona o súdoch. S'ťažnosť pre nečinnosť podľa Trestného poriadku môže vybaviť priamo namietaný súd tým, že urobí úkon trestného konania uvedený v s'ťažnosti pre nečinnosť. Ak predmetný úkon urobí do pätnástich pracovných dní po prijatí s'ťažnosti a informuje o tom s'ťažovateľa, hľadá sa na takúto s'ťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento s'ťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej s'ťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť (§ 55 ods. 4 Trestného poriadku). Ak sa uvedeným spôsobom nepostupuje, súd musí bez meškania túto s'ťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu (§ 55 ods. 3). O s'ťažnosti pre nečinnosť musí rozhodnúť senát nadriadeného súdu do piatich pracovných dní od prevzatia veci. Ak zo strany súdu nedošlo k priet'ahom, s'ťažnosť pre nečinnosť sa zamietne, ak je s'ťažnosť pre nečinnosť opodstatnená, nadriadený súd určí primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu (§ 55 ods. 5).

18. Z uvedeného je zjavné, že s'ťažnosť pre nečinnosť podľa Trestného poriadku na rozdiel od s'ťažnosti na priet'ahy podľa zákona o súdoch má devolutívny účinok, pričom uplatnenie tohto účinku je plne v dispozícii s'ťažovateľa (a to aj v prípade, ak namietaný súd urobí úkon uvedený v s'ťažnosti pre nečinnosť). Zároveň dochádza aj k priamej ingerencii predsedu namietaného súdu vyžadovaním jeho stanoviska k veci pri predložení spisu nadriadenému súdu. Nadriadený súd rozhoduje o veci v trojčlennom senáte, vec teda nepatrí do právomoci predstaviteľa správy súdu (predsedu nadriadeného súdu). Táto rozdielna povaha s'ťažnosti pre nečinnosť podľa Trestného poriadku oproti s'ťažnosti na priet'ahy podľa zákona o súdoch odôvodňuje aj rozdielny prístup k tomuto inštitútu.

19. S'ťažnosť pre nečinnosť je teda účinným právnym prostriedkom nápravy, ktorého vyčerpanie je podmienkou pre možnosť uplatniť ústavnú s'ťažnosť pred ústavným súdom. Z ústavnej s'ťažnosti a zo zistenia ústavného súdu pritom vyplýva, že s'ťažovateľ s'ťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku pred podaním ústavnej s'ťažnosti nepodal. Ústavná s'ťažnosť zároveň neobsahuje argumentáciu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, t. j. že s'ťažovateľ nevyužil tento dostupný právny prostriedok nápravy z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu